

РЕШЕНИЕ

№ 3228

гр. София, 12.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XX КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 08.04.2022 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Стефан Станчев

ЧЛЕНОВЕ: Миглена Недева

Искра Гърбелова

при участието на секретаря Милена Чунчева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **8096** по описа за **2021** година докладвано от съдия Стефан Станчев, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е по реда на чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС, вр.чл. 208 и сл. от АПК.

Образувано е по касационна жалба от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", подадена чрез пълномощник – юрисконсулт, срещу решение № 1664/16.03.2021 г., постановено по адм. дело № 4221/2020 г. по описа на Административен съд – София град, с което Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН) е осъдена да заплати на М. М. С., обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. поради условията за изтърпяване на задържането под стража, в размер на 758 лв. и обезщетение за неимуществени вреди от причиненото на 14.03.2019 г. временно разстройство на здравето, в размер на 250 лв., двете суми ведно със законната лихва от 14.03.2019 г. до окончателното им изплащане. От касатора ГД ИН решението се обжалва и в частта за разноските, които дирекцията е осъдена да заплати на АССГ, като разходвани бюджетни средства по заплащане възнаграждения на експертизи. В касационната жалба са изложени доводи за неправилност на съдебното решение като постановено в противоречие с материалния закон и необоснованост – касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Поддържа се, че не са налице елементите на фактическия състав на чл.284 от ЗИНЗС – бездействие от страна на специализираната по ЗИНЗС администрация за осигуряване на нормални условия за пребиваване в ареста. Моли съда да отмени решение в обжалваната част и

и вместо него, да постанови друго по същество, с което да отхвърли иска. В становище по същество поддържа касационната жалба, като алтернативно моли за отхвърляне на размера на обезщетението за неимуществени вреди. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Производството е образувано и по касационна жалба от М. М. С. – подадена лично, подробно и обосновано допълнена от назначения му представител по реда на ЗПП – адв.И. от САК, срещу вече посоченото решение № 1664/16.03.2021 г., постановено по адм. дело № 4221/2020 г. по описа на Административен съд – София град, с искане за отмяната му в частта, в която е отхвърлен иска на доверителя му против ГДИН по чл.284 ал.1 от ЗИНЗС над уважения размер до пълния предявен размер от 105 000 лв. поради условията за изтърпяване на задържането под стража в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г.; 2. Изцяло за нанесена на 17.12.2018 г. травма от побой в размер на 5000 лв. и 3. За разликата до предявения размер от 90 000 лв. за травма и побой, нанесени на 14.03.2019 г. Сочи се, че решението е необосновано, а присъденото обезщетение не отговаря на принципите на справедливост по чл.52 от ЗЗД. В оплакванията, развити от адв. И. към допълнението на касационната жалба се конкретизира: 1. Решението на АССГ/69 не е съобразено в пълен обем с незаконосъобразното фактическо бездействие на администрацията на ГДИН, изразяващо се в неосигуряването на затворника на минимална жилищна площ от 4 кв.м., каквото е изискването на ЕКПЧ. Тъй като това е установено в хода на развилото се производство, както и установени факти, че по време на престой в различни затвор, жалбоподателя е бил принуждаван да търпи и условия, в които жилищната площ е била по малко от 3 кв.м. Посочените и установени неблагоприятни условия са основание за уважаване претенцията на М. в тази част на исковата молба, а като не е приложил правилно принципа на справедливо обезщетяване, съдът е постановил незаконосъобразен акт. Според развитото от пълномощника на жалбоподателя в допълнението към касационната жалба при установено от съдебния състав бездействие на администрацията, в решението не се обосновава приложимостта на чл. 52 от ЗЗД за присъждането на справедливо обезщетение. Развиват се оплаквания, че по време на престоя в арст и затвор по отношение на М. са нарушени основни негови права – липса на тоалетна хартия, ползване на тоалетна, която е била в полезната площ на килията, което намалявало полагащата му се по норматив площ. Условията в килиите са били лоши – липса на осветеност и проветримост. Поддържа се оплакване, че незаконосъобразно е определено и обезщетение в полза на жалбоподателя за търпени от него побои, за които е поискано обезщетение от 90000 лева, а противно на установеното му е присъдено обезщетение от 250 лева. Жалбоподател, чрез пълномощника приема за незаконосъобразно приетото от състава на АССГ, че във връзка с тези инциденти жалбоподател е станал причина за тях и има съпричиняване на вреда. 2. Прави се оплакване и за формален подход на решаващия съд в предходното производство. Съдът не е обсъдил в детайли оплакванията на М. в исковата му молба. Въпреки установени по безспорен начин нарушения на основни негови права настъпилите вреди и пряката причинно следствена връзка между нарушените права и настъпилите вреди, съдът в противоречие с установени правила на ЕКПЧ е присъдил обезщетения, за които е приел, че са справедливи. Жалбоподател твърди, че изводите на съда са в противоречие със събраните доказателства, което води до допуснато съществено процесуално нарушение на изискванията по чл. 35 от АПК и това е основание за отмяна на обжалвания съдебен акт.

М. М. С., в отговор на касационната жалба на първия касатор, оспорва жалбата като неоснователна, със становище, че оплакванията на администрацията са смешни. Моли постановеното съдебно решение като правилно и законосъобразно да се остави в сила, с оглед факта на несъмнената доказаност на причинените на ищеца неимуществени вреди.

Представителят на Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на касационните жалби на ГД ИН и на М. М. С..

Административен съд София – град, в настоящия състав, намира, че подадените касационни жалби от ГД ИН и от М. М. С. са предявени от надлежни страни, за които в обжалваните части решението е неблагоприятно, подадени са в срок, поради което са допустими за разглеждане по същество. Разгледани по същество и двете касационни жалби са неоснователни.

Производството пред Административен съд – София град се е развило по исковата молба на М. М. С., с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение: 1. В размер на 105 000 лв. в резултат на неосигуряване на нормални хигиенни, медицински и битови условия за изтърпяване на задържането му в следствения арест на [улица] [населено място] и в Централен Софийски затвор (СЦЗ), изразяващи се в недостатъчна жилищна площ, лоши битови и хигиенни условия в помещенията, лоши условия за ползване на общи тоалетни, лоша храна, наличие на хлебарки и дървеници, отказ за ползване на компютър, мобилен телефон и затруднен достъп до телефон и отказ за предоставяне на адекватни медицински грижи за лечение на всички заболявания на ищеца в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. 2. В размер на 5000 лв. за нанесен му на 17.12.2018 г. побой и 3. В размер на 90 000 лв. за нанесени му на 14.03.2019 г. побой и средна телесна повреда. Като правно основание за предявените иски за претърпени неимуществени вреди сочи незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в поставяне на ищеца в нечовешки условия за живот, унижително положение, тормоз, страх, болка и страдания.

Не е спорно по делото, че са установени по безспорен начин неправомерните действия на ответника, изразяващи се в не осигуряването на минимална жилищна площ, за липса на постоянен достъп до санитарен възел и постоянно течеща вода, липса на пряка слънчева светлина, на естествено проветрени, на реален престой на открито, неосигуряване на нормална лична хигиена. В оспореното решение са изложени подробни мотиви относно законовите задължения на ответника по делото, съответно неспазването им, които се споделят и от настоящата инстанция. Всичките те не могат да бъдат разглеждани поотделно, а единствено и само в съвкупност. Претендираното обезщетение следва да се определи като се има предвид кумулативното въздействие върху лицето на условията, в които се е изпълнявало задържането под стража, продължителността, както и други обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора.

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3, а именно: поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване,

необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Налице са всичките законови предпоставки въз основа на изложените в исковата молба факти, за квалифицирането на предявеният иск като такъв по чл. 284 от ЗИНЗС и като го е сторил съдът е постановил едно допустимо решение.

Налице е незаконосъобразно бездействие от страна на служителите на ответника ГДИН по отношение на установените от първоинстанционния съд факти, които предпоставят до извода, че битовите условия в местата за лишаване от свобода създават предпоставки за увреждане на психическото здраве на лишените от свобода, както и че създават предпоставка за уронване на човешкото им достойнство. Установените неблагоприятни условия, освен пряко водещи до унижително и недостойно отношение към лишените от свобода, предпоставят и извод за наличие на заплахата за здравето на изтърпяващите наказание "лишаване от свобода" поради липса на осъществени елементарни хигиенни стандарти.

Прието е за безспорно установено наличие на незаконосъобразно фактическо бездействие от ГДИН, тъй като длъжностни лица от дирекцията, на които е възложено да осъществяват ръководство и контрол върху дейността по изтърпяване на наложено с присъда наказание, не са изпълнили задълженията си да осигурят на жалбоподателя в посочения период условия на живот, съобразени с уважение към човешкото му достойнство, които да не създават предпоставки за увреждане на физическото и психическото му здраве и за нарушаване на забраната, установена в чл. 3 от ЗИНЗС.

Предвид последно изложеното и съгласно правилото на чл. 284, ал. 5, във връзка с ал. 1 от ЗИНЗС, първоинстанционният съд приема за установено, че жалбоподателя претърпява твърдените от него неимуществени вреди, изразяващи се в описаните в тази част на исковата молба негативни психически състояния.

Законът забранява осъдените/лишените от свобода да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко и унижително отношение и задължава Държавата да им осигури от една страна, условия за изтърпяване на наложено им наказание, съобразени с уважението към човешкото достойнство, от друга - начинът и методът на изпълнение на наказанието да не ги подлага на страдание или трудности от степен над неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, и от трета - като се има предвид практическите нужди на задържането, тяхното здравословно и физическо състояние да е изтърпявал наказание в неблагоприятни условия, рефлектиращи по посочения в исковата молба начин върху душевното му състояние.

Съгласно чл. 284, ал. 2 ЗИНЗС в случаите по чл. 3, ал. 2 съдът взема предвид кумулативното въздействие върху лицето на условията, в които се е изтърпявало наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, продължителността, както и други обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора. Такъв задълбочен анализ е извършен от първостепенния съдебен състав. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧ.

Съгласно разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД, размерът на обезщетението за претърпените неимуществени вреди се определя по справедливост. Отчитайки обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл. 3, ал. 1 във връзка с ал. 2 от ЗИНЗС; периода, през който ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото

достойнство; предвид характера и интензитета на породените страдания и негативни преживявания, първоинстанционният съд необосновано е определил обезщетението за претърпени неимуществени вреди като такова в размер на 758 лв. Не е съобразена практиката на ЕКПЧ и размерът на определените от Съда и от ВАС обезщетения по сходни случаи по български дела. В редица свои решения по дела срещу България ЕСПЧ приема, че компенсаторното средство за защита по чл. 284 и сл. от ЗИНЗС е принципно ефективно, но присъдените от националния съд обезщетения, които не надвишават 30 % от присъжданото обезщетение от този съд при сходни обстоятелства, са твърде ниски. Ето защо пребиваването в пренаселени килии с недостатъчна площ за период определен и признат от съдебния състав на АССГ, при липса на свеж въздух, дневна светлина, разходки на открито, при съобразяване с жизнения стандарт в България обуславя адекватно и справедливо обезщетение в размер на по 8 лв. на ден ако се следва метода при определяне на обезщетението в тази част на исковата молба. Административният съд е изследвал много подробно всички предпоставки за възникване правото на иск по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, и след като е установил наличието им, е приел основателността на иска. Доказателствената тежест в исковото производство лежи върху ищеца, който следва да докаже с допустимите, относимите и необходимите доказателствени средства осъществяването на фактите, от които черпи права. След като ищецът е ангажирал достатъчно доказателства във връзка с тези твърдения, то административният съд правилно е приел, че исковата претенция в тази част е доказана и е уважил иска, съобразявайки принципа на справедливост, като не е съобразил изменения, настъпили в резултат на множество решения на ЕСПЧ, касателно занижен размер на обезщетенията присъждани от националния съд за лоши условия в затворите и местата за лишаване от свобода.. Определеният размер за сумата, присъдена като обезщетение не е съобразен с разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД, като се има предвид и субективността на такава преценка, съобразен е и с интензитета на вредите и продължителността на периода, като според този тричленен състав обезщетението е занижено и следва да бъде увеличено като се отмени решението в тази част и се присъди по висок размер.. Размерът на обезщетението следва да е съобразен изцяло с релевантните за спора обстоятелства.

Съдът в този състав се съобразява и с анализ на новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за ЛС. Обезщетение присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства и адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията. В тази част, решението на АССГ/69 следва да бъде ревизирано като сумата от 758 лева, присъдена по този иск следва да се увеличи до размер на 3032 лева.

Тричленен състав на АССГ приема за правилни изводите на предшествашия съдебен състав по отношение претенцията от 5000 лева, обезщетение за неимуществени вреди от нанесен на 17.12.2018 г. побой на жалбоподателя. Съдът е изяснил фактите във връзка с тази претенция и правилно преценява, че употребата на сила спрямо жалбоподателя М. е следствие от негово провокативно поведение.

По предявения иск за неимуществени вреди в размер на 90 000 лв. за

нанесени му на 14.03.2019 г. побой и средна телесна повреда, съдът е приел и обсъдил всички доказателства ангажирани от жалбоподателя. Изслушани са и експертни заключения. При анализ на доказателствата съдът е приел обективно установените на жалбоподателя увреждания, които съдът в този състав приема и тъй като в тази посока не се сочат други или различни от приетите доказателства, намира решението в тази част за правилно.

Настоящият тричленен съдебен състав приема, че правилно и обосновано, в съответствие с писмените и гласни доказателства, съставът на АССГ е достигнал до извод, че претендираните неимуществени вреди, вследствие на лоша хигиена и наличие на дървеници и хлебарки в помещенията са доказани.

В касационната жалба на М. М. С. не се съдържат нови доводи, които да не са били предмет на проверка и анализ от първоинстанционния съд.

С оглед на изложеното, съдът намира, че правилно и в съответствие с приложимите материални разпоредби на ЗИНЗС решаващият съд е ангажирал отговорността на затворническата администрация.

По отношение на жалбата на ГД ИН съдът в този състав не приема да има основателни касационни основания, от които да се прави извод, че тази жалба е основателна или частично основателна.

Настоящата инстанция възприема мотивите на Административен съд София - град, довели до постановяване на обжалвания съдебен акт, поради което и на основание чл. 221, ал. 2, изр. 2 от АПК не следва да ги повтаря.

Следва да се отмени решението на АССГ/69 в частта с която е уважена исковата претенция за сумата 758 лева като се присъди в тази част сумата общо от 3032 лева или сумата определена от първостепенния състав се увеличи със сумата от 2274 лева, а за разликата до предявения размер от 105 000 лв. поради условията за изтърпяване на задържането под стража в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г. да се отхвърли. В частта по отношение на другите два иска решението се оставя в сила, както и в частта, с която ГД ИН е осъдена да заплати разходваните бюджетни средства от АССГ за аназначените съдебни експертизи.

Воден от изложеното, XX троен състав на Административен съд София – град

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 1664/16.03.2021 г., постановено по адм. дело № 4221/2020 г. по описа на Административен съд – София град В ЧАСТТА, с която е отхвърлен иск за разликата над 758 лева, като ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – [населено място] да заплати допълнително на М. М. С. сумата от 2274 (две хиляди двеста и седемдесет и четири) лева обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в периода от 04.06.2018 г. до 14.03.2019 г., или общо в размер на 3032 (три хиляди и тридесет и два) лева, поради условията за изтърпяване на задържането под стража, като отхвърля предявения за разликата до 105000 лева.

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 1664/16.03.2021 г., постановено по адм. дело № 4221/2020 г. по описа на Административен съд – София град в останалата част
Решението е окончателно.

Председател:
2.

Членове 1.

